

Slotverklaring minisymposium: Bekeerd, maar geen veilige plek.

Het Nederlandse asielbeleid ten aanzien van christenvervolging kent twee problematische aspecten die de aandacht van de kerk verdienen. Allereerst de miskennis van de vele problemen waar met name bekeerlingen mee te maken krijgen in de landen van herkomst. Voor participanten van het symposium is het ter kerke kunnen gaan wel de ondergrens van vrijheid van godsdienst. Ten tweede blijkt in de beoordeling of een asielzoeker ook daadwerkelijk een (bekeerde) christen is, in de praktijk een grote mate van willekeur. Tijdens het minisymposium lag de nadruk op bekeerlingen afkomstig uit Iran, maar de aanbevelingen gelden wat de participanten betreft ook voor bekeerlingen uit andere landen, waar vervolging van Christenen aan de orde is.

Miskennis probleem in landen van herkomst

De verantwoordelijke bewindslieden hebben tegenover de Tweede kamer altijd beweerd dat niet van een christen gevraagd hoeft te worden zijn geloof verborgen te houden. Dat is een goed uitgangspunt maar in de praktijk blijkt de Nederlandse overheid te miskennen dat de acceptatie van christenen (en meer in het bijzonder bekeerlingen) in het land van herkomst zo moeilijk kan zijn, dat dit in de praktijk neer komt op het verborgen houden van het geloof. Deze situatie doet zich met name voor in Afghanistan en Iran. Twee zaken zijn hierbij opvallend.

Allereerst blijkt de Nederlandse overheid wel degelijk te verlangen van christenen (c.q. bekeerlingen) dat zij hun geloof verborgen houden. Het in de rechtspraak bekendste voorbeeld hiervan is het verrichten van bekeringsactiviteiten, waarvan de Raad van State heeft geoordeeld (op grond van de jurisprudentie van het Europees Hof voor de rechten van de Mens) dat terughoudendheid in land van herkomst gevraagd kan worden. Dit miskent niet alleen dat sommige christenen het bekeren van anderen als een wezenlijk onderdeel van hun geloof beschouwen, maar miskent ook dat in veel landen slechts het praten over het geloof met moslims al zeer snel gezien wordt als een bekeringsactiviteit. Opvallend is dat ondanks de verzekering van minister Leers van Immigratie en Asiel dat gelovigen hun geloof niet verborgen hoeven te houden, in de tekst in de Vreemdelingencirculaire is opgenomen dat 'terughoudendheid' gevegd kan worden.

In de praktijk is de terughoudendheid die de minister kennelijk van gelovigen vraagt niet alleen beperkt tot bekeringsactiviteiten, maar ook tot kerkelijke samenkomsten. Opvallend is dat dit ook geldt voor de in Iran verboden huiskerkdiensten, waarbij volgens berichtgeving uit verschillende bronnen naar voren komt dat de geheime dienst geregeld invallen doet, waarbij alle aanwezigen worden gearresteerd en meegenomen. Op grond van een ambtsbericht van het ministerie van buitenlandse zaken van augustus 2011 staat minister Leers op het standpunt dat 'Op voorwaarde dat men een laag profiel aanhoudt, bezoekers van huiskerken in de regel in relatieve rust hun geloof kunnen belijden. Een laag profiel houdt in dit verband vooral in dat voorkomen dient te worden dat de bijeenkomsten te zichtbaar worden voor de omgeving'¹ Andere kwesties, bijvoorbeeld repercussies vanuit de omgeving als die erachter komt dat men geen moslim meer is, (bijvoorbeeld door niet mee te doen aan islamitische feesten en feestdagen) of de vraag hoe een christen zijn kinderen als christen kan opvoeden spelen bij de beoordeling van asielaanvragen geen rol. Bovendien zijn huwelijken tussen christelijke mannen en

¹ Ambtsbericht p 41.

moslimvrouwen niet mogelijk, behalve als de man zich bekeerd tot de Islam. Christinnen die trouwen met moslims zullen moeten accepteren dat hun kinderen door de overheid als moslims worden gezien.

De opinie van minister Leers dat de situatie van christenen c.q. bekeerlingen nergens zo slecht is dat alleen al daarom bekeerlingen of christenen als vluchteling erkend zou moeten worden, lijkt gezien de berichten over christenvervolging in vooral Iran en Afghanistan, eerder ingegeven door politieke wenselijkheid dan een reële beoordeling van de gevaren die een christen (c.q. bekeerling) in sommige landen loopt.

De voortdurende angst en de risico's bij het deelnemen aan erediensten worden door de minister gebagatelliseerd. Hoewel de minister stelt dat niet wordt gevraagd dat iemand zijn geloof verborgen houdt, gebeurt dat in de praktijk wel degelijk.² Daarmee lijkt de conclusie gerechtvaardigd dat vervolging vanwege religie in het asielbeleid onvoldoende serieus wordt genomen.

De vraag naar verandering van religie

Hoewel er enig begrip nodig is voor de moeilijkheid van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) om vast te stellen of een asielzoeker zich echt heeft bekeerd tot het christendom of dat dit uitsluitend dient om een verblijfsvergunningen te verkrijgen, bestaat er enige bezorgdheid over de wijze waarop dit gebeurt.

In de praktijk blijkt de vraag of een bekering geloofwaardig is, beoordeeld te worden door een interview waarin twee typen vragen worden gesteld, namelijk kennisvragen over het christendom en vragen over het proces van bekering. Dit is op zichzelf gezien geen probleem. Volgens de jurisprudentie is de beantwoording van de kennisvragen niet doorslaggevend zolang maar niet alle vragen foutief zijn beantwoord. Er bestaan wel twijfels over de deskundigheid waarmee de IND-ambtenaren menen te kunnen vaststellen of iemand een oprechte bekeerling is of niet. De godsdienstige achtergrond van de ambtenaren blijft onbekend en externe deskundigen worden door de IND tot nu toe nooit ingeschakeld.

Hierdoor ontstaat de indruk dat de beoordeling van de vraag of iemand oprecht bekeerd is vaak subjectief is, en soms wordt gedaan door ambtenaren die weinig kennis van zaken lijken te hebben op het gebied van christelijke geloofsbeleving, of zelfs onjuiste veronderstellingen hierover hebben die een basis vormen voor een afwijzing. In de praktijk lijkt er in de asielwereld de nodige scepsis te bestaan over bekeringen en een verandering van geloof, dit wordt vaak geduid als een opportunistische daad.

De rol van kerken in de beantwoording van de vraag of iemand daadwerkelijk is bekeerd is nihil. In theorie is een doopcertificaat erg belangrijk, maar omdat dit niet doorslaggevend is, heeft dit in de praktijk weinig waarde.³ Ook lijkt men er bij de IND vanuit te gaan dat kerken

² Illustratief is de volgende passage uit de afwijzing van een Afghaanse bekeerling: *Uit beleid vloeit voort dat van betrokkene niet wordt verlangd dat hij zijn geloof verborgen houdt. Wel mag van betrokkene worden verwacht dat hij zich ten aanzien van de door hem geuite wens zijn (nieuwe) godsdienst in Afghanistan te belijden terughoudend opstelt. Immers, het toekomstig gedrag van betrokkene, dat hij in beginsel zelf kan bepalen, is mede bepalend voor het antwoord op de vraag of hij mogelijkerwijs risico's loopt en welke risico's hij loopt.*

³ Wel komt het voor dat asielaanvragen ongegrond worden verklaard omdat niet blijkt uit het dossier dat er een authentieke doopakte is overgelegd, maar hoogstens een kopie (o.a. Raad van State uitspraak van 24 februari 2011, nr. 201005082/1). Die overweging is merkwaardig omdat er geen vaste standaard is voor een doopakte die in heel Nederland wordt gebruikt, en onderzoek naar de authenticiteit meestal niet plaats vindt (overigens wel bij doopaktes van de Kores-Kerk, die door de marechaussee worden onderzocht), en navraag bij een kerkelijk bureau natuurlijk meer voor de hand ligt.

lichtvaardig mensen dopen.⁴ Verklaringen van predikanten en geestelijken zijn wel eens ingebracht in procedures, maar vooralsnog niet met succes.⁵

Over de vraag of een bekering geloofwaardig is, laten rechtbanken zich meestal niet uit. Dit heeft te maken met het uitgangspunt in het bestuursrecht dat feitelijke vaststelling door het bestuur gedaan moet worden en de rechter dit hoogstens terughoudend kan toetsen.

Het gevolg van deze gang van zaken is dat er regelmatig verschil van mening bestaat tussen de kerken en de IND, omdat bekeerlingen die door de kerken wel degelijk als christenen worden gezien door de IND niet als zodanig worden erkend.

Aanbevelingen:

- 1) Een samenwerking tussen de IND en de kerken zou hier om meerdere redenen toe te juichen zijn. Een toetsingscommissie met personeel van de IND en vertegenwoordigers van kerken (en eventueel externe deskundigen) ligt voor de hand. We stellen aan de minister van Immigratie en Asiel voor om hierop beleid te ontwikkelen.**
- 2) Het is aan te bevelen dat het nieuwe Europese Asiel Support Kantoor een analyse geeft van vervolging op religieuze gronden, en hiertoe ook een dialoog start met religieuze organisaties, vertegenwoordigingen.**
- 3) Uitzettingen van mensen die behoren tot religieuze minderheden naar landen van herkomst waar hun veiligheid niet kan worden gegarandeerd moet worden vermeden, want dit is strijdig met het Vluchtelingenverdrag en met het Europees Verdrag van de Rechten van de mens**

16 januari 2012

⁴ Een passage uit IND-beslissingen hierover luidt: Voor een ieder is het immers relatief eenvoudig om zich bij een kerkgenootschap aan te melden en als bekeerling in te laten schrijven, ook indien er van een daadwerkelijke en oprecht gevoelde bekering geen sprake is.

⁵ Inmiddels bestaat er wel een uitspraak van de Raad van State waaruit zou kunnen volgen dat een dergelijke verklaring wel degelijk gewicht in de schaal legt. In de uitspraak van de raad van State van 7 juni 2011, 201002216/1/V3, 201002216/1/V3, waarin valt te lezen: *De minister heeft zich bij gebreke van een origineel doopbewijs en een verklaring van een geestelijke of theoloog over de geloofsbeleving van de vreemdeling en gelet op de wijze waarop de vreemdeling de vragen van de ambtelijke hoorcommissie heeft beantwoord gezien in het licht van zijn verklaring dat hij zich al vanaf 2003 in het christendom heeft verdiept, op het standpunt kunnen stellen dat de gestelde bekering niet geloofwaardig is.* Overigens zijn er in enkele (rechtbank)procedures brieven ingebracht met het oordeel van de scribe van de PKN ds. Plaisier, maar daarover bestaan nog geen uitspraken van een rechtbank.